

Στη γη της ανισότητας, γιορτάζουμε...

Η αλήθεια πέρα από τις νίκες του φεμινιστικού κινήματος

Παρά το όσα έχει πετύχει ο πλανήτης μας, η πραγματική ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών δεν έχει επτευχθεί. Σης ανεπτυγμένες χώρες δε, επειδή η ισότητα σε κάποιο βαθμό είναι γεγονός, μάθαμε να κρύβουμε τις ανισότητες κάτω από το χαλί.

ΤΗΣ ΜΙΚΑΕΛΛΑΣ ΛΟΪΖΟΥ

Χθες είχαμε κάθε λόγο να γιορτάζουμε. Άνδρες και οι γυναίκες εξίσου. Γιατί, χάρην στις επίπονες και επίμονες προσπάθειες κάποιων ανθρώπων, που πίστευαν στην πραγματική ελευθερία και στην πραγματική ισότητα, ο κόσμος έχει πάει ένα βήμα μπροστά. Οι ανισότητες μειώθηκαν πάρα πολύ, σε σχέση με τους τελευταίους αιώνες. Δεν εξαλείφθηκαν όμως. Κι αυτό πρέπει να μας προβληματίζει όλους. Άνδρες και γυναίκες εξίσου.

Ο πλανήτης μας συνεχίζει να μαστιάζεται από την ανισότητα και τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από τα δημοκρατικά ελλείμματα και από ελευθερίες, που κάποιοι λαμβάνουν με το σταγονόμετρο. Και συνήθως αυτοί οι «κάποιοι» είναι γένος θηλυκού... Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Κύπρος του 2010, που

Η ΣΩΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ

Θα οδηγήσει και στη χάραξη σωστών πολιτικών, τονίζει η Σουσάνα Παύλου

οι γυναίκες έχουν δικαίωμα ψήφου, άδεια οδηγού, βρίσκονται στην αγορά εργασίας και μέρα με τη μέρα καταφέρνουν να εισβάλουν στα αντρικά «προπύργια», αλλά κρυμμένες ανισότητες συνεχίζουν να εγκυμονούν κινδύνους για την κοινωνία μας, την οικονομία μας και την ποιότητα ζωής μας.

Αόρατος κοινωνικός αποκλεισμός

Όπως εξήγησε στη «Σ» η διευθύντρια του Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου Σουσάνα Παύλου, το πρόβλημα με τον κοινωνικό αποκλεισμό των γυναικών στις ανεπτυγμένες κοινωνίες εντείνεται, καθώς, αντί να τυγχάνει χειρισμού ως τέτοιο, οι γυναίκες θυμάται του τοποθετούνται στις «ευάλωτες ομάδες πληθυσμού», με αποτέλεσμα οι πολιτικές που χάρασονται για αντιμετώπισή του να επισκιάζονται από την ομάδα στην οποία έχει το πρόβλημα τοποθετηθεί. Έτσι η χωρισμένη γυναίκα που αντιμετωπίζει τρομερά οικονομικά προβλήματα δεν είναι για τα ανεπτυγμένα κράτη «χωρισμένη γυναίκα» αλλά «μονογονεϊκή οικογένεια». Η γυναίκα, που δεν μπορεί να βρει δουλειά, συχνά λόγω του φύλου της, δεν είναι «άνεργη γυναίκα» αλλά «ανεργία» κτλ. Με αυτή την κατηγοριοποίηση, εξηγεί η κ. Παύλου, δεν αναγνωρίζεται η διάσταση του φύλου και συνεπώς το πρόβλημα δεν καταπολεμάται ως τέτοιο και οι στρατηγικές που αναπτύσσονται δεν μπορούν να καταπολεμήσουν την ανισότητα αυτή καθ' αυτήν.

Ανεργία

Ένα από τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ευρωπαϊκές γυναίκες και επι-

σκιάζεται από την έλλειψη στοχευμένων πολιτικών είναι αυτό της ανεργίας, η οποία οδηγεί στην οικονομική τους εξάρτηση είτε από τους άνδρες είτε από την πολιτεία. Σε γενικές γραμμές, τα ποσοστά ανεργίας των γυναικών είναι πάντοτε υψηλότερα από αυτά των ανδρών. Όμως, υπάρχει ένα ψηλό ποσοστό ανεργίας στις ηλικίες 35 με 44, αναφέρει η κ. Παύλου, το οποίο «υποδεικνύει ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες στην προσπάθειά τους να επανενταχθούν στο εργατικό δυναμικό μετά από μία περίοδο αδράνειας, η οποία συνήθως οφείλεται στο γεγονός ότι κάνουν παιδιά».

Πολλές φορές οι γυναίκες αυτές, όταν καταφέρνουν να επανέλθουν τελικά στην αγορά εργασίας, εξασφαλίζουν δουλειές μερικής απασχόλησης ή συμβόλαια με περιορισμένη διάρκεια, που προφανώς δεν επιφέρουν ούτε οικονομική ασφάλεια, ούτε οικονομική άνεση. Αυτό συμβαίνει τόσο επειδή μόνο αυτού του είδους εργασία μπορούν να εξασφαλίσουν, όσο και γιατί πάντοτε αυτές οι γυναίκες είναι που χρίζονται προστάτες των εξαρτημένων ατόμων (παιδιών, ηλικιωμένων κτλ.) και ως αποτέλεσμα πρέπει να μοιράζονται το χρόνο τους ανάμεσα σε όλες αυτές τις υποχρεώσεις.

Χαρακτηριστικό αυτής της κατάστασης είναι το γεγονός πως, όταν οι γυναίκες αποκτήσουν μικρά παιδιά, εργάζονται λιγότερες ώρες, ενώ αντίθετα, οι άντρες επιδιώκουν να αυξήσουν τις ώρες εργασίας τους όταν αποκτήσουν παιδιά, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στο κοινωνικό πρότυπο του «προστάτη της οικογένειας», την ώρα που η γυναίκα αφήνει στην άκρη την επιστημονική της κατάρτιση για να αλλάξει πάνες. «Αυτό αντικατοπτρίζει τις παραδοσιακές δομές και τον έμφυλο διαχωρισμό των ρόλων στην κουλτούρα οικογένειας, όπου αναμένεται από τις γυναίκες να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στα παιδιά τους, ενώ για τους άν-

τρεις ισχύει το αντίθετο», τονίζει η κ. Παύλου, αποδίδοντας το φαινόμενο στην έλλειψη επαρκών κρατικών μέτρων, στρατηγικών και πολιτικών.

Μισθολογικό χάσμα

Δεν είναι μύθος αλλά μια ντροπιαστική πραγματικότητα. Οι γυναίκες στην ευρωπαϊκή Κύπρο, παρά τα μεταπτυχιακά και τα διδακτορικά, συνεχίζουν να αμείβονται σχεδόν 25% λιγότερο από τους Κύπριους άνδρες. Δεδομένων των υψηλών ποσοστών απασχόλησης των ανδρών και των γυναικών, τα ψηλά μορφωτικά επιτεύγματα των γυναικών και το σχετικά χαμηλό ποσοστό μερικής απασχόλησης στην Κύπρο, σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, «εξήγηση για το χάσμα των μισθών μπορεί να δοθεί σε συνάρτηση με το διαχωρισμό των επαγγελματιών στην Κύπρο», εξηγεί η κ. Παύλου. Άρα, παρά το γεγονός ότι τα πάμε καλά στο γενικότερο πλαίσιο, είναι εμφανής η έλλειψη πολιτικής στο πιο εξειδικευμένο. Για παράδειγμα, στην Κύπρο, εννέα στα δέκα άτομα που εργοδοτούνται στα ιδιωτικά νοικοκυριά είναι γυναίκες και τρία στα τέσσερα άτομα που εργοδοτούνται στους τομείς της Υγείας και της Εκπαίδευσης είναι γυναίκες, όπως αναφέρει η κ. Παύλου. Αυτοί είναι τομείς που έχουν σχετικά μικρότερες απολαβές από άλλες βιομηχανίες και ως αποτέλεσμα δημιουργείται αυτό το μισθολογικό χάσμα.

Η Σουσάνα Παύλου, υπογραμμίζοντας ότι δεν έχει τύχει επαρκούς διερεύνησης και μελέτης το φαινόμενο αυτό, δίνει τη λογική εξήγηση ότι οφείλεται στα στερεότυπα των φύλων και στις παραδοσιακές πολιτισμικές προσδοκίες και εκπαιδευτικές κατευθύνσεις, καθώς και στην επιθυμία των γυναικών να εξορροπήσουν την οικογενειακή και επαγγελματική ζωή.

Οι φτωχές γιαγιάδες

Άλλος ένας κίνδυνος για τις Κύπριες γυναίκες είναι η φτώχεια που κρύβεται πίσω από «τα προβλήματα των ηλικιωμένων» και δεν διαχωρίζει τις μεγάλες ανισότητες ανάμεσα στους άντρες και στις γυναίκες τρίτης ηλικίας. Οι γυναίκες, που λάμβαναν καθ' όλη τους τη ζωή χαμηλότερους μισθούς, έχουν σήμερα και χαμηλότερες συντάξεις, ενώ το ζήτημα οξύνεται ακόμη περισσότερο στις περιπτώσεις οικοκυρών. Προφανώς καμία από αυτές τις κατηγορίες δεν μπόρεσε υπό τις συνθήκες να δημιουργήσει κομπόδεμα στο παρελθόν και σήμερα είναι πλήρως εξαρτημένες από το κράτος και τα συγγενικά τους πρόσωπα.

«Οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν την πλησιονομία αυτών που λαμβάνουν ελάχιστη σύνταξη», τονίζει η κ. Παύλου. Και ενώ είναι πολύ δύσκολο για τις γυναίκες μεγάλης ηλικίας να βρουν δουλειά, δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι τα συνταξιοδοτικά συστήματα θα μεταρρυθμιστούν, για να διευκολύνουν την αποτελεσματικότερη μεταφορά παροχών σε συνταξιούχους, που αντιμετωπίζουν σχετικά υψηλότερα επίπεδα φτώχειας, προσθέτει. Έτσι στην Κύπρο του 2010, οι γυναίκες με πιο κόπους και θυσίες μεγάλων παιδιών και εγγόνια, δεν τυγχάνουν κάποιας οικονομικής αναγνώρισης και παραμένουν εξαρτημένες από τρίτους.

Και οι λιγότερο τυχερές

ΟΣΟ οξύνωρο κι αν ακούγεται, με δεδομένα τα πιο πάνω, και αφού καθίσταται σαφές ότι η γυναίκα στην Κύπρο αλλά και στην Ευρώπη γενικότερα είναι συχνά ο φτωχός συγγενής της κυβερνητικής πολιτικής αλλά και της κοινωνικής αλλαγής, αυτές οι γυναίκες συγκαταλέγονται ανάμεσα στις τυχερές του πλανήτη, διότι τουλάχιστον απολαμβάνουν των στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κάτι που δεν συμβαίνει σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες. Τα πιο κάτω παραδείγματα, αν και λίγα, είναι χαρακτηριστικά, για το πόσο πίσω είμαστε ως ανθρωπότητα, σε σχέση με τα δικαιώματα των γυναικών:

● Σε χώρες όπου η πολιτική κατάσταση είναι έκρυθμη, όπως το Κόγκο και η Ρουάντα

για παράδειγμα, ένα από τα πιο συχνά «όπλα» στους εμφύλιους πολέμους είναι ο μαζικός βιασμός γυναικών, ο οποίος παραμένει πάντοτε ατιμώρητος.

● Σε χώρες όπως το Πακιστάν και το Περού, οι άνδρες συστηματικά ασκούν βία εναντίον των γυναικών τους εντός του σπιτιού, ενώ οι κυβερνήσεις όχι μόνο δεν εμπεριβαίνουν για να διαφυλάξουν τα δικαιώματα των γυναικών αλλά επιμένουν να επιρριπίουν ευθύνες για τους ξυλοδαρμούς στα ίδια τα θύματα.

● Σε χώρες όπως η Ουκρανία, η Μολδαβία και Νιγηρία, οι γυναίκες πουλιούνται και αγοράζονται ως προϊόντα και συνήθως εξωθούνται στην πορνεία, λόγω της ελλιπούς νομοθεσίας.

● Σε χώρες όπως η Γουατεμάλα και το Με-

ξικό, η παρουσία των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι περιορισμένη, καθώς οι πεπαιδωμένοι εργατικοί νόμοι επιτρέπουν στους εργοδότες τις διακρίσεις έναντι εγκύων και μητέρων.

● Σε χώρες με έντονο το μουσουλμανικό στοιχείο, όπως η Σαουδική Αραβία, το ίδιο το κράτος ευνοεί τις διακρίσεις κατά των γυναικών, γιατί απλούστατα η νομοθεσία δεν τις καθιστά ίσες με τους άντρες. Αντίθετα, τα νομικά τους δικαιώματα ανήκουν, κατά κάποιο τρόπο, στους άντρες «προστάτες» τους.

● Σε κάποιες χώρες οι γυναίκες βιάζονται, κατ' εντολή των γονέων τους, για να «θεραπευτούν» από την ομοφυλοφιλία, ενώ σε άλλες οι ίδιοι οι γονείς δολοφονούν τις κόρες τους, γιατί μιλάνε σε κάποιον άντρα ή γι-

τή βγήκαν από το σπίτι ασυνόδευτες.

● Σε κάποιες χώρες, κυρίως της Ασίας, τόσο προτιμούν να αποκτούν γιους παρά κόρες, που αφήνουν τα κοριτσάκια τους συχνά να πεθάνουν από την πείνα, ενώ συχνά, όταν μάθουν ότι οι έγκυες κωφορούν κορίτσι, εξαναγκάζονται να το αποβάλουν.

● Σε πολλές χώρες οι γυναίκες «πωλούνται» στο παζάρι του γάμου. Ανταλλάσσονται, δηλαδή, με αγαθά. Σε περίπτωση που η οικογένεια της νύφης δεν καταφέρει να καταβάλει στην οικογένεια του γαμπρού τα συμφωνηθέντα, η νύφη υποβάλλεται σε σειρά βασανιστηρίων, ενώ, ειδικά σε κάποια χωριά της Ινδίας, συννθίζουν να την καίνε, για να τιμορρίσουν την οικογένειά της για την παραβίαση των συμφωνηθέντων!